

Inhoud

I	EUROPA	11
	HAARWILD: HAAS	
	Dansen	14
	Jagerstermen	22
	Recept: tartaar van haas	26
	VEERWILD: FAZANT	
	Bouquet	27
	Tableau	34
	Recept: Chinese soep en confit van fazant	39
	WATERWILD: EEND	
	Edel	43
	Lustjagd	46
	Braadwildbraad	50
	Recept: wilde eendenworst met sinaasappel en venkel	54
	GROFWILD: REE	
	Weidelijk	56
	Aanspreken	58
	Recept: Rague van een Koud Gebraad van een Hart of Rhee, hoe te maken	62

GROFWILD: MOEFLON, WILD ZWIJN, EDELHERT	
Hondenpantser	63
Poedelen	71
Bronstkogels	74
Recept: tonkotsu ramen	84
II USA, SOUTH	89
Reigerborst	92
ALLIGATOR, TEAL, SQUIRREL	
Beroepsjager	96
Maanstreep	104
Recept: squirrel in brown gravy	111
WHITETAIL	
Schietlustig	112
Recept: raccoon BBQ	120
WHITETAIL II	
Fokbok	122
Hertekolven	126
Hertekoorts	132
Recept: Coca-Cola venison stew	134
III USA, WEST	137
ELK	
Deerstalking	140
Jachtongemakken	146
Orgelen	155
Jagersgemoedelijkheid	161
Verloederen	166
Recept: grilled elk heart	172

BLACKTAIL	
Keukenjager	173
Kindermoord	178
Recept: crock-pot nutria	182
JACHTHONDEN	
Cataleptisch voorstaan	183
Rauw	186
Mouée	189
VARMINT: BLACK BEAR	
Rooftuig	190
Mort	193
Recept: bear paw	202
IV AMAZÔNIA	203
Maria	206
Harttrede	211
PACA, PEIXE, JACARÉ	
Genot	214
Groene kunst	219
Aanschieten	222
Bloeddronken	225
Recept: peixe na folha de bananeira (vis in bananenblad)	228
MET DANK AAN	231
BIBLIOGRAFIE	233

Jagerslatijn:

oorspr. de eigenaardige jagerstaal met hare vele bijzondere termen en uitdrukkingen. Nu vooral de dikwerf overdreven gekleurde taal der jagers, het vertellen van verzonnen of minstens aangedikte jachtverhalen.

‘O Wunder, wie auf einem Schusz

Die ganze Kette fiel!

Ja! kommt Latein erst recht in Flusz,

Ist 's Jagen Kinderspiel.’

Of:

‘Der Jäger hat auch sein Latein,

Das präg’ dir, junger Waidmann, ein.’

Jagerswoordenboek
Dr. A.G.J. Hermans
chirurg te Rotterdam
MCMXLVII [1947]

I

Europa

Amsterdam

VELUWE

REGIO
TWENTE

HOEKSCHER
WAARD

Maastricht

EIFEL

RHEINLAND-PFALZ

NIEDERSACHSEN

Berlijn

BRANDENBURG

HESSEN

Haarwild: haas

Dansen*:

- 1 het opspringen van een in den bol getroffen haas.
 - 2 het huppelen van het haas, vooral van den rammelaar.
-

Ik ga op jacht. Mijn vader komt uit een boerenfamilie in de Hoeksche Waard, waar mijn neven nog altijd de akkers bejagen. Ik ben nog nooit eerder op jacht geweest. Mijn vader keerde het boerenleven de rug toe, gaf me een stadse opvoeding, en daarmee is de kennis van het land bij hem geëindigd.

Landbouw en jacht zijn nauw met elkaar verbonden, want waar je gewassen zaait zijn dieren die erop azen. Voor de meeste Hoeksche boeren is de jacht geen roeping, vervuld van romantische betekenis. Het is gewoon een van de vele dingen die moeten gebeuren, en toevallig best leuk om te doen – met gratis wild als welkome bonus.

Het lijkt vanzelfsprekend dat de boer wel jaagt maar de burger niet, want die burger hoeft geen oogst te beschermen. Maar ooit jaagde in Nederland iedereen: boeren, aristocraten én geestelijken. Europa raakte in de Middeleeuwen

* Alle citaten waarmee de hoofdstukken geopend worden, zijn afkomstig uit het *Jagerswoordenboek* (Dr. A.G.J. Hermans, 1947).

echter steeds verder ontbost, en het wild werd schaars. De adel greep in: voortaan zou de jacht uitsluitend een adellijk privilege zijn. Het wild werd beheerd in wildparken waar alleen de elite nog mocht jagen, en op stropen stonden wrede straffen. De ongelukkige ziel die het waagde om een valkennest te verstoren werd blind gemaakt; de stroper die betrapt werd op het schieten van een hert werd in een herten huid genaaid en het bos in gestuurd, om er vervolgens de honden op los te laten.

Maar het volk leerde het jagen niet zomaar af: de verleiding van wild vlees was moeilijk te weerstaan en de jacht was een geliefde bezigheid. Woede over de onrechtvaardigheid van deze nieuwe regelgeving en andere adellijke privileges heeft zelfs een oorlog ontketend: de Duitse Boerenopstand in de vroege zestiende eeuw, een klassenstrijd, gesterkt door het opkomende protestantisme. Die opstand is neergeslagen, en het jachtrecht werd niet herwonnen. Jagen werd synoniem met vrijheid en rebellie, en ondanks de afschrikwekkende straffen werd er volop gestroopt onder alle lagen van de bevolking. Toch was de eerste stap gezet naar een maatschappij waarin minder gejaagd werd, en naarmate Europa meer verstedelijkte, werd de jachtpraktijk steeds minder vanzelfsprekend.

Met name buiten de steden, onder de adel en de boeren, werd jachtkennis nog doorgegeven van vader op zoon, en zo heeft de stadse burgerij het jagen verleerd. Maar vandaag de dag is er een voorzichtig hernieuwde interesse in de jacht, die niet voortkomt uit traditie of uit noodzaak, maar uit de behoefte om te weten waar ons eten vandaan komt.

Ikzelf sta als consument gefrustreerd aan het einde van een geïndustrialiseerde voedselketen. Voor mijn voedsel ben ik overgeleverd aan bedrijven die hun keuzes maken op basis van winstbejag – keuzes die negatieve gevolgen

hebben voor zowel mijn gezondheid als die van de planeet.

In de zoektocht naar duurzame, gezonde en smaakvolle alternatieven komt versgeschoten wild goed uit de verf. Want wat is er meer verantwoord dan het vlees van een dier dat zijn leven in bos en veld heeft geleid en zijn eten zelf bij elkaar gescharreld heeft? Je moet het alleen wel zelf doodschieten.

Dieren zijn een terugkerend onderwerp in mijn werk als fotograaf: in mijn eerste fotoboek documenteerde ik de ingewikkelde relatie tussen mensen en gedomesticeerde dieren. Een jaar lang fotografeerde ik mensen die schoonheidsprijzen winnen met geliefde, gefokte katten, die dat dierenleven als bijna heilig zien, maar ondertussen plof-kip eten. Ook in de jacht komen lastige vraagstukken over dieren en de voedselketen samen. Ik besloot ook hier een fotoproject over te maken, en zo iets te leren over mensen die rechtstreeks van het land leven.

Op het erf van de boerderij van mijn neven heeft zich een jachtcombinatie verzameld: een groep bevriende boeren die om beurten elkaars land bejagen. De burens zijn nauwelijks van mijn familie te onderscheiden. We zijn hier in de Bijbelgordel, een streek die doordrenkt is met het calvinistische principe dat we geen extase nastreven, maar tevredenheid. Dat levert rustige jagers op. In hun wereldbeeld zijn dieren op aarde gezet om ons te dienen, en is het onze taak om ze goed te beheren. Zij staan hier met een brandschoon geweten. Maar als ongelovige voel ik me nog niet helemaal op mijn gemak bij wat er te gebeuren staat.

Mijn vader heeft me veel verteld over zijn leven in de Hoeksche Waard en het karakter van zijn vader, opa Lauwrens – christen, boer en vader van zestien kinderen. De man